

PHILIP ROTH  
ISTEN VELED,  
COLUMBUS  
ÉS ÖT ELBESZÉLÉS

A harmincéves jubileumi kiadáshoz írt  
szerzői előszóval



21. SZÁZAD  
KIADÓ

Budapest, 2019

*Anyámnak és apámnak*

„A szív egy fél próféta.”  
JIDDIS KÖZMONDÁS

# Előszó

## a harmincéves jubileumi kiadáshoz

Ezeket a történeteket – élesen, nyersen és igencsak szertelenül – az az író-embrió írta, aki húsz-egynéhány évesen én voltam, miközben Chicagóban egyetemre járt, New Jersey-ben és Washington D. C.-ben katonáskodott, és leszerelése után, kezdőként angol irodalmat tanított, szintén a chicagói egyetemen. Eisenhower, az elnököt ez az író-embrió megvetette, bár korántsem annyira, mint később Eisenhower republikánus utódait. Kulturális ambícióit a korszak diadalittas, fojtogató amerikai nyárspolgáriságával való teljes szembenállás jellemezte: megvetette a Time-ot, a Life-ot, Hollywoodot, a televíziót, a bestsellerlistát, a reklámszöveget, a mccarthyizmust a Rotary Clubokat, a faji előítéletet és a mindent felpumpálni igyekvő amerikai mentalitást. Az 1950-es években, amikor ezeket a novellákat írta, egyfolytában olvasott, mindenféle könyvet, sok-sok tucatot, olyan írókat, mint David Riesman, Saul Bellow, Bernard Malamud, John Cheever, James Baldwin, Randall Jarrell, Sigmund Freud, Paul Goodman, William Styron, C. Wright Mills, Martin Buber, George Orwell, Suzanne Langer, F. R. Leavis, David Daiches, Edmund Wilson, Alfred Kazin, Ralph

Ellison, Erich Fromm, Joseph Conrad, Dylan Thomas, Sean O'Casey, e. e. cummings – akik együttesen egy olyan diskurzus-köztársaságot képviseltek, amelynek állampolgárságára ez az író-embrió pályázott.

A folyóirat, amelynek offenzív kulturális stratégiájával és kíméletlen irodalmi technikájával az író-embrió rögtön azonosult, Philip Rahv intellektuálisan harcias *Partisan Review*-ja volt; a negyedévenként megjelenő periodika régi számait a Hyde Park környéki antikváriumokban vette meg, az újakat a megjelenés napján a chicagói egyetemi könyvtárban olvasta el, az első betűtől az utolsóig. Az a folyóirat pedig, amely ránevelte, hogy mentegetés és kötöttségek nélkül, kritikusan szemlélje azt a zsidó kategóriát, amelynek szokásai és hiedelmei gyerekkora társadalmát alakították, a folyóirat, amelynek példája rávezette, hogy fölismerje a novellák csíráját saját zsidó New Jersey-je hétköznapi családi drámáiban, az a negyvenes évek végi és ötvenes évekbeli *Commentary* volt. Abban az időben a *Commentary*, az Amerikai Zsidó Bizottság támogatását élvező havilap még olyan fórum volt, ahol nem minősült sem az alapítványi asszimilánsi felsőbbrendűség kinyilvánításának, sem beteges zsidó öngyűlöletnek, hanem az elkerülhetetlenül zsidó önvizsgálat kifejeződésének, ha valaki a kórszabályainak pszichoszexuális kritikáját javasolta, ahogy „Ádám és Éva a Delancey utcában” című esszéjében Isaac Rosenfeldnek olyan nagyszerűen sikerült, sem az, ha keserű örömmel leleplezte a nyers, hisztérikus, primitív energiákat, amelyek egy brooklyni zsidó környéken a családi életet vezérlik, miként „A megbok-

rosodott ló országa” című novellájában Wallace Markfield olyan mesterien megtette.

Az író-embrió első saját kötetének novellái közül korábban kettő a *Commentary*-ben jelent meg, egy a *New Yorker*-ben, a többi (köztük a leghosszabb) a *The Paris Review* című újdonsült negyedéves folyóiratban. A *The Paris Review* rokonszenves fiatal szerkesztői jórészt olyan jó módú keresztény miliőből származtak, amely feltűnően elütött a *Commentary*-nél őt bátorító zsidó szerkesztőkétől (a sajátjáról nem is szólva). Az a tény, hogy témáira ennyire különböző kulturális nézőpontokat megtestesítő lapok ütik rá a jóváhagyás pecsétjét, roppant felszabadítóan hatott a fiatal íróra. Eleinte már attól is elképedt, hogy bármilyen igazán művelt közönséget komolyan érdekelhet törzsi titkainak gyűjteménye, mindaz, amit szülőhelyének gyermekeként klánja rítusairól és tabuiról tud: irtózásaikról, vágyaikról, a különbözőéstől és a normaszegéstől való félelmeikről, rejtett szégyeneikről és a sikerről alkotott fogalmaikról.

Miközben az egyetemen alig néhány évvel korábban az angol próza és költészet legjavát olvasta, nem is képzelte, hogy saját környezetében akad bármi, amiből olyan irodalom nőhet ki, amelyet T. S. Eliot méltányol. Hogy jönnek a zsidó Newarkban élő alsó-középosztálybeli szülők és gyerekek közti idegesítő feszültségek – a sikszékről, a rákkoktélről, a zsinagógába járásról meg a jófiúságról szóló viták – Shakespeare-hez és Seneca sztoicizmusához, vagy éppenséggel az elképzelhetetlen majdani élet minden gazdagságához? Odahaza, az utcában lakó anyák és apák közül ki tudna olyan

gördülékenyen beszélni, mint Herzberg iskolaigazgató úr, nem is szólva Alexander Pope-ról? Láta önmagán, hogy épp azáltal jut be a szellem fontosságának világába, hogy túllép azoknak a családoknak a csiszolatlan nyelvezetén és durva egyszerűsítésein, akik ma is abban az apró, provinciális zárványban élnek, ahol ő felnőtt, és ahol a hozzá hasonlóknak immár nincs helyük.

És ha nem író lett volna belőle, hanem másvalami, ez a megjósolható eltávolodás talán egészen természetes úton vezet el az érettséghez. Csakhogy sajátos hajlama arra készítette, hogy egyfajta népi fikció formájában – hanyagul elejtett, spontán módon elmesélt történetekben, amelyekben a népmese csontjaira valahogy ráfeszül a társadalmi szatíra bőre – újraképzelve mindazt, ami nemrég még a newarki 14-es busz útvonalának, a Clinton Place környékének differenciálatlan mindennapisága volt. Ily módon, anélkül, hogy tudná, nekilátott, hogy egyesítse a távozás és a visszatérés aktusát, és állandósítsa azokat az ellentétes vágyakat, amelyek képesek össze-zavarni egy becsvágyó embrió érzelmeit: a megtagadás vágyát és a ragaszkodását, a lojalitás igényét és a lázadását, az izgalmas ismeretlenbe való szökés csábító álmát és az ismerthez való ragaszkodás ellenálmát. Mindezzel tudattalanul működésbe hozta azt az ambivalenciát, amelytől fantáziája azután évekre ösztönzést kapott, és megalapozta a szükséges küzdelmet, amelyből írásai – nem, írásaim – fakadtak.

PHILIP ROTH  
1989. június

Isten veled,  
Columbus



AMIKOR ELŐSZÖR LÁTTAM BENDÁT, megkért, hogy fogjam meg a szemüvegét. Aztán kilépett a trambulin peremére, és ködös tekintettel belenézett a medencébe; a rövidlátó Brenda azt se vette volna észre, ha üres. Gyönyörűt ugrott, s egy pillanat múlva már úszott is kifelé, feltartva rövid hajú, barna fejét, mint egy hosszú szárú rózsát. Odasiklott a parthoz, aztán ott termett mellettem. – Köszönöm – mondta, és könnyezett, de nem a víztől. Elvette a szemüveget, de csak akkor tette föl, amikor már elfordult és elindult. Figyeltem, ahogy távolodik. Keze hirtelen a háta mögé került, fürdőruhája fenekét két ujjá közé csippentette, és visszarántotta a helyére, az előbukkanó hús fölé. Megdobbant a szívem.

Este, vacsora előtt felhívtam.

– Kit hívsz? – kérdezte Gladys néni.

– Egy lányt, akivel ma ismerkedtem meg.

– Doris mutatott be?

– Doris a medencesúrolónak se mutatna be, Gladys néni.

– Ne kritizálj folyton. Mégiscsak az unokatestvéred.  
Hogy ismerkedtetek össze?

– Tulajdonképp nem ismerkedtünk össze. Csak lát-  
tam.

– Ki ez a lány?

– Patimkin a vezetékneve.

– Patimkint azt nem ismerek – felelte Gladys néni,  
mintha ismerne bárkit is a Green Lane Country Club-  
ból. – Ismeretlenül akarod felhívni?

– Igen – magyaráztam. – Majd bemutatkozom.

– Casanova – közölte a néni, és visszament elkészí-  
teni nagybátyám vacsoráját. Mind külön ettünk: Gladys  
néni ötkor, Susan unokatestvérem fél hatkor, én hat-  
kor, nagybátyám fél hétkor. Erre nincs más magyarázat,  
mint hogy nagynéném nem normális.

– Hol az elővárosi telefonkönyv? – kérdeztem, mi-  
után minden kötetet előhúztam a telefonasztal aljából.

– Hogy mi?

– Az elővárosi telefonkönyv. Short Hillst akarom  
hívni.

– Az a kis vékony? Mit gondolsz, majd ezzel pako-  
lom tele a házat, mikor sose kell?

– Hol van?

– A komód alatt, ahol kiesett a lába.

– Atyaisten – mondtam.

– Inkább a tudakozót kérdezd. Csak összerángatsz  
ott mindent, szétcincálsz a fiókjaimat. És hagyd békén,  
a nagybátyád mindjárt itt lesz. Még neked sem adtam  
enni.

– Gladys néni, mi lenne, ha ma este mind együtt ennénk? Neked is könnyebb lenne ebben a hőségben.

– Még hogy egyszerre adjak fel négyféle ételt? Te párolt húst kapsz, Susan túrósat, Max steaket. Péntek a steakes napja, ennyit megérdemel. Énnekem elég egy kis hideg csirke. Hússzor ugráljak? Mi vagyok én, igavonó barom?

– Ehetnék mindnyájan steaket vagy hideg csirkét...

– Húsz éve vezetek háztartást. Eredj, hívd a barát-nődet.

De Brenda Patimkin nem volt otthon, amikor felhívtam. A klubban vacsorázik, mondta egy női hang. Hazajön utána? (A hangom két oktávval magasabb volt, mint egy fiúkóristaé.) Nem tudom, felelte a hang, lehet, hogy golflabda-gurítást gyakorol. Ki keresi? Makogtam valamit – senki, Brenda nem ismer, majd hívom, nem üzenek semmit, köszönöm, elnézést a zavarásért... valahol ekörül letettem. Aztán szólított a nagynéném, s én megacéloztam magam a vacsorához.

Gladys néni a legmagasabb fokozatra állította a fekete ventilátort, amitől pörögni kezdett a konyhai lámpáról lelógó madzag.

– Inni mit kérsz? Van gyömbérial, sima szóda, fekete szeder, és kinyithatok egy üveg vaníliaas italt.

– Köszönöm, semmit.

– Kérsz vizet?

– Étkezéskor nem szoktam inni, Gladys néni. Ezt egy éve mindennap elmondom...

– Max csak a pirított májhoz meg tudna inni egy egész rekesszel. Dolgozik reggeltől estig. Te is többet innál, ha ennyit dolgoznál.

A tűzhelynél párolt húst, főtt krumplit, borsót, sárgarépat tornyozott egy tányérra, és nyakon öntötte szafttal. Amikor élém tette, arcomban éreztem az étel melegét. Aztán levágott két szelet rozskenyeret, és letette mellém az asztalra.

Villával kettévágtam egy krumplit, s miközben Gladys néni velem szemben ülve figyelt, megettem. – Nem kéred a kenyeret – állapította meg. – Nem azért vágom le, hogy megszáradjon.

– De kérem a kenyeret – mondtam.

– Nem szereted, ha magos, ugye?

Letörtem egy darab kenyeret, és megettem.

– Milyen a hús? – kérdezte.

– Jó. Ízlik.

– Teletömöd magad krumplival meg kenyérrel, aztán dobhatom ki a húst, amit meghagysz.

Gladys néni hirtelen föl pattant a székről. – Só! – Amikor visszajött az asztalhoz, lecsapott élém egy sótartót – bors nem került asztalra nála: Galen Drake műsorában hallotta, hogy az nem szívódik föl a szervezetben, márpedig Gladys nénit zavarta a gondolat, hogy bármi, amit asztalra tesz, csak passzióból vonuljon végig a nyelőcsövön, a gyomron és a beleken.

– Csak a borsót szedegeted ki? Szólj, akkor nem veszek sárgarépat.

– Imádom a sárgarépát – feleltem –, imádom. – S ezt bizonyítandó, fele adagot a számba továbbítottam, a másik felét a nadrágomra.

– Disznó – jegyezte meg Gladys néni.

Nagyon szeretem a desszertet, különösen a gyümölcsöt, most mégis úgy döntöttem, hogy nem kérek. Ezen a kánikulai estén el akartam kerülni az eszmeckerét arról, miért friss gyümölcsöt kérek és nem konzervet, vagy miért konzervet és nem frisset; bármelyiket választottam, Gladys néni hűtőszekrényében mindig a másiktól volt annyi, hogy – mint a lopott gyémánttól – sürgősen szabadulni kellett tőle. – Konzerv őszibarackot akar, mikor tele van a jégszekrényem szőlővel, amit meg kell enni... Szegény Gladys néni élete szüntelen lomtalanítás volt: abban lelte legnagyobb örömét, hogy kivitte a szemetet, kiürítette a spájzát, és a szegény palesztinai zsidóknak – mert ma is így nevezte őket – használt-ruha-batyukat állított össze. Remélem, amikor meghal, üres lesz a fridzsidere, különben mindenki öröklését megkeseríti majd a zöldülő ömlesztett sajttal meg a narancsot alulról benövő bolyhos penésszel.

Hazajött Max bácsi, s miközben Brenda számát tárcsáztam, hallottam, ahogy a konyhában sorra pukkanak az üdítő kupakok. Ezúttal egy magas, barátságatlan és fáradt hang vette föl a kagylót. – Halló.

Belefogtam a mondókámba. – Szia Brenda Brenda te nem ismeresz engem azazhogy nem tudod a nevemet de ma délután a klubban én fogtam a szemüvegedet... Megkértél én nem vagyok klubtag csak az unokatestvé-

rem Doris Doris Klugman tőle tudom hogy ki vagy... – Levegőt vettem, hogy megszólalhasson, aztán folytattam, vagyis válaszoltam a túloldali csöndre. – Hogy Doris kicsoda? Aki folyton a *Háború és békét* olvassa. Hogy nyár van, azt onnan tudni, hogy Doris a *Háború és békét* olvassa. – Brenda nem nevetett; eredendően praktikus teremtés volt.

– Hogy hívnak? – kérdezte.

– Neil Klugman. Én fogtam a szemüvegedet a trambulinnál, emlékszel?

Kérdéssel válaszolt, olyannal, amitől csúnyák meg a szépek egyformán zavarba jönnek. – Hogy nézel ki?

– Mm... fekete vagyok.

– Néger?

– Nem – feleltem.

– Akkor hogy nézel ki?

– Eljöhetek este, hogy megmutassam?

– Ez jó – nevette el magát. – De ma este teniszezem.

– Azt hittem, golfot gyakorolsz.

– Már gyakoroltam.

– És tenisz után?

– Izzadt leszek – mondta Brenda.

Nem azért mondta, hogy fogjam be az orrom és fuszak az ellenkező irányba; ez csak tény volt, amely szemlátomást nem zavarta Brendát, de amelyet le akart szögezni.

– Nem baj – feleltem, és reméltem, hogy a hangvételem félúton helyez el a finnyás és a koszos között.

– Érted mehetek?

Egy percre nem válaszolt; hallottam, hogy azt motyogja: – Doris Klugman, Doris Klugman... – Aztán azt felelte: – Igen. Briarpath Hills nyolcszáztizenöt.

– Egy világosbarna... – az évjáratot kihagytam – Plymouth-szal jövök. Arról megismeresz. Én miről ismerlek meg? – kérdeztem sunyi, rémes nevetéssel.

– Izzadni fogok – mondta, és letette.

AMIKOR KIÉRTEM NEWARKBÓL, és elhagytam Irvingtont meg a vasúti kereszteződések gubancát, a váltóórházakat, fatelepeket, Dairy Queen gyorsétkezdéket és használtautó-kereskedéseket, hűvösebb lett. Tulajdonképp olyan volt, mintha az az ötvenöt méter, amennyivel a kertváros magasabban fekszik Newarknál, közelebb vinne a mennyországhoz, mert még a nap is nagyobb volt, közelebb és kerekesebb, aztán nemsokára olyan gepszönyegek mellett haladtam el, amelyek mintha maguk permeteznék magukra a vizet, olyan házak mellett, ahol a verandán senki sem ült, odabent égett a villany, de ablak nem volt nyitva, mert a bentiek, akik az élet alapfeltételében nem akartak közösködni velünk, kintiekkel, tárcsával szabályozták, mennyi nedvesség érheti a bőrüket. Még csak nyolc óra volt, nem akartam korán érkezni, ezért föl-le autóztam az utcákon, amelyek keleti parti egyetemek nevét viselték, mintha a városrészt már akkor megtervezte volna polgárai fiainak sorsát, amikor évekkel ezelőtt elnevezte a dolgokat. Gladys nénire meg Max bácsira gondoltam, akik egy-egy nyugágyban ülve egy kétfelé tört kókuszos csokiszületet majszolnak a síkátor hamuszürke sötétjében, ahol minden hús fuvallat

olyan édes, mint a túlvilági boldogság ígérete, aztán egy idő múlva befordultam a murvával leszórt útra, a kis park felé, ahol Brenda teniszezik. A kesztyűtartómban mintha tücsökké alakult volna át *Newark város úthálózatának térképe*, mert a mérföldnyi aszfaltutak megszűntek létezni számomra, s az esti zajok úgy fölerősödtek, mint a halántékomban lüktető vér.

Három tölgyfa fekete-zöld lombkoronája alá állítottam le a kocsit, és elindultam a teniszlabda-pattogás irányába. Egy dühös hang azt kiáltotta: – Megint egyenlő! – Brenda volt az, és hangjából úgy tűnt, erősen izzad. Lassú lépteim alatt csikorgott a murva, és megint Brendát hallottam: – Előny nálam. – Aztán épp, amikor bekanyarodtam, és fölkaptam egy csupa bogánacs csuklóvédőt, azt hallottam: – Játszma! – Az ütő dugóhúzó alakban a levegőbe röpült, és épp mikor előbukkantam, Brenda szépen elkapta.

– Szevasz – mondtam.

– Szevasz, Neil. Még egy játék – jegyezte meg. Szavai szemlátomást feldühítették az ellenfelet, a Brendánál valamivel alacsonyabb, csinos barna lányt, aki most felhagyott a mellette elütött labda keresésével, és undorral végigmért mindkettőnket. Egy pillanat múlva megtudtam, miért: Brenda öt-négyre vezetett, és pökhendisége, hogy már csak egy játék van hátra, az ellenfélből kettőnknek is bőven elegendő dühöt váltott ki.

Hogy, hogy nem, végül Brenda győzött, bár több játékban, mint amire számított. A másik lány, akinek a nevét Simpnek hallottam, hat mindnél láthatólag szívesen abba hagyta volna, de Brenda nem akart leállni, hajtotta



magát, futott, ágaskodott, végül már csak a szemüvegét láttam mozogni a sötétben, az villant meg, és az övcsatja, a zoknija, a tornacipője, meg néha a labda. Minél jobban besötétedett, Brenda annál vadabbul rohamozta a hálót, ami furcsa volt, mert korábban, még világosban úgy láttam, inkább hátul marad, s még ha berohan is röptézni a hálóhoz, utána nem szívesen időz ilyen közel az ellenfél ütőjéhez. A pontszerzés szenvedélyét Brendánál szemlátomást felülírta egy erősebb szenvedély, az, hogy megőrizze szépségét meglévő állapotában. Gyanítottam, hogy jobban fájna neki a teniszlabda piros nyoma az arcán, mint a létező összes pont elvesztése. A sötétség mégis közelebb vitte a hálóhoz, erősebbeket is ütött, és Simp végül kimerült. Amikor befejezték, Simp elhárította az ajánlatomat, hogy hazaviszem, valamelyik régi Katharine Hepburn-film hanghordozásával közölte, hogy egyedül is boldogul; nyilvánvaló volt, hogy egy ugrásnyira lakik, a szomszédos kúriában. Nem szimpatizált velem, én sem vele, bár engem ez biztosan jobban zavart, mint őt.

– Ki ez a lány?

– Laura Simpson Stolowitch.

– Miért nem Stolónak hívod? – kérdeztem.

– Simp a benningtoni neve. A seggfejnek.

– A Benningtonba jársz? – kérdeztem.

Ingével az izzadságot itatgatta a bőréről. – Nem. Bostonba.

Ellenszenvenné tette ez a válasz. Ha engem bárki megkérdez, hova jártam, kimondom: Rutgers Egyetem Newark Collegés. Lehet, hogy kissé túl csengő hangon,

túl gyorsan, túl lelkesen, de kivágom. Brendáról egy pillanatra azok a turcsi orrú kis montclairi kölykök jutottak eszembe, akik az iskolai vakáció alatt lejönnek a könyvtárba, és amíg körülöttem állva várják, hogy lepecsételjem a könyvtárjegyüket, addig rángatják a nyakukon az irdatlan hosszú iskolai sálát, amíg le nem ér a bokájukig, és közben folyton Bostont meg New Havent emlegetik.

– A Bostoni Egyetemre? – kérdeztem, és elnéztem a fák felé.

– A Radcliffe-re.

Még mindig a pályán álltunk, mindenfelől fehér vonalak között. A pálya mögötti bokrok körül szentjánosbogarak vágtak nyolcasokat a súlyos illatú levegőbe, aztán, ahogy hirtelen egészen leszállt az este, egy pillanatra megvillantak a falevelek, mintha megáztak volna. Brenda elindult lefelé a pályáról, én egy lépésnyire a nyomában. Szemem mostanra megszokta a sötétséget, s mihelyt Brenda már nemcsak hang volt, hanem újra látvány is, valami elpárolgott a bostoni megjegyzése okozta dühömből, és megengedtem magamnak, hogy értékeljem. Keze nem motoszkált a fenekénél, de formája, fedve vagy fedetlenül kirajzolódott khakiszínű feszes bermudája alatt. Apró gallérú fehér pólóinge hátán két nedves háromszög, pontosan ott, ahol a szárnya lenne, ha lenne. A kép teljessége kedvéért skót kockás öv volt rajta, fehér zokni és fehér teniszcipő.

Menet közben becipzározta az ütőtököt.

– Nagyon sietsz haza? – kérdeztem.

– Nem.

– Ülünk le itt. Kellemes.

– Jó.

Leültünk a füves rézsűre, amely épp annyira lejtett, hogy ledőlés nélkül nekidőlhattünk; a szögből úgy tűnt, mintha valami égi esemény megfigyelésére készülnénk, új csillag keresztelőjére vagy a félig felfújtt hold telihold-dá dagasztására. Beszéd közben Brenda ki-be húzogatta az ütőtök cipzárját; most először idegesnek tűnt. Idegessége az enyémet is visszacsalogatta, úgyhogy most csodálatos módon ott álltunk a küszöbén annak, amiről már úgy tűnt, talán elmarad: az ismerkedésnek.

– Hogy néz ki Doris, az unokatestvéred? – kérdezte.

– Fekete...

– Vagyis...

– Nem – vágtam közbe. – Szeplős, fekete hajú, és nagyon magas.

– Hova jár?

– Northamptonba.

Brenda nem felelt, és nem tudtam, mennyit értett meg abból, amit mondani akartam.

– Azt hiszem, nem ismerem – mondta egy pillanat múlva. – Új tag?

– Azt hiszem. Csak pár éve költöztek Livingstonba.

– Értem.

Nem tűnt fel új csillag, legalábbis a következő öt percben.

– Emlékeztél rám, hogy tartottam a szemüvegedet? – kérdeztem.

– Most már igen – felelte. – Te is Livingstonban laksz?

- Nem. Newarkban.
- Amikor kicsi voltam, mi is Newarkban laktunk – udvariaskodott.
- Haza akarsz menni? – Hirtelen dühös lettem.
- Nem. De azért járkáljunk.
- Brenda belerúgott egy kőbe, és elindult, előttem egy lépéssel.
- Miért csak sötétedés után futsz be a hálóhoz? – kérdeztem.
- Megfordult, és rám mosolygott. – Észrevetted? Bezeg az együgyű Simp nem.
- Miért csinálod?
- Nem szeretek túl közel lenni, csak ha tudom, hogy biztosan nem üti vissza.
- Miért?
- Az orrom miatt.
- Micsoda?
- Féltem az orromat. Meg van csinálva.
- Micsoda?
- Meg van plasztikázva az orrom.
- Mi volt a baja?
- Hepehupás volt.
- Nagyon?
- Nem – felelte. – Csinos voltam. Most még csinosabb vagyok. A bátyám ősszel csináltatja meg az övét.
- Csinosabb akar lenni?
- Brenda nem válaszolt, és megint előttem ment.
- Nem szellemeskedni akarok. Komolyan, miért csináltatja meg?

– Meg akarja... hacsak nem lesz tornatanár... de nem lesz – mondta. – Mind a hárman úgy nézünk ki, mint az apám.

– Ő is meg fogja csináltatni az orrát?

– Miért vagy ilyen utálatos?

– Nem vagyok. Bocsáss meg. – Következő kérdésem az a vágy motiválta, hogy érdeklődőnek hassak, és ezzel visszatérjek az udvarias hangnemre. Nem egészen olyan lett, amilyennek akartam: túl harsányra sikeredett. – Mennyibe kerül egy ilyen műtét?

Brenda várt egy pillanatot, de aztán válaszolt.

– Ezer dollárba. Már ha nem egy henteshez mész.

– Hadd nézzem, megérte-e.

Megint megfordult; megállt egy pad mellett, és rátette az ütőt.

– Abbahagyod az undokoskodást, ha hagyom, hogy megcsókolj?

Lépnünk kellett még kettőt, hogy a közeledés ne legyen esetlen, de engedtünk a késztetésnek, és csókolózni kezdtünk. Kezét a tarkómon éreztem, úgyhogy magamhoz húztam, talán túl erősen, és tenyeremet az oldalán csúsztatva átkaroltam a hátát. Éreztem két lapockáján a nedves foltokat, alattuk pedig, esküszöm, valami halvány rebbenést, mintha a melle legmélyén, nagyon bent kavargott valami, mégis érződött az ingen át. Olyan volt, mint a szárnyrebbenés, pici szárnyaké, akkoraké, mint a melle. A szárnyak kicsisége nem zavart – nem kell sas, hogy fölemeljen nyamvadt ötven métert, amennyitől Short Hillsen annyival hűvösebbek a nyári éjszakák, mint Newarkban.

## 2

MÁSNAP MEGINT MEGFOGTAM BRENDA SZEMÜVEGÉT, ezúttal nem mint alkalmi szolgálattevő, hanem mint délutáni vendég; vagy talán mind a kettő, ami mégis csak előrelépés. Brenda mezítláb volt, és fekete úszódresszben, s a halcsontos fürdőruhás többi nő között, akik kubai magassarkúban tipegtek, kezükön óriási gyűrűkkel, fejükön hatalmas, fonott pizzatálcához hasonlatos szalmakalappal, amelyet „a legédesebb kis *shvartze* árult, amikor kikötöttünk Barbadoson,” recsegte az egyik csokoládébarnára sült nő, Brenda ezek között olyan elegánsan egyszerű volt, mint a matrózálmok polinéziai lánykája, bár sajnos dioptriás napszemüveggel és Patimkin vezetéknevvel. Felfröcskölt egy kis vizet, amikor kiúszott a medence széléhez, megkapaszkodott a peremén, és megfogta a bokámat, szorosán és nedvesen.

- Gyere be – szólt fel hunyorogva. – Játsszunk.
- A szemüveged – feleltem.
- Jaj, törd össze azt a rohadt izét. Utálom.
- A szemedet miért nem csináltatod meg?

– Na már megint ezzel jössz.

– Ne haragudj – mondtam. – Majd odaadom Dorisnak.

Doris – ez az idei nyár nagy meglepetése – túljutott azon a ponton, ahol Andrej herceg elhagyja a feleségét, és most ült és borongott, de mint kiderült, nem szegény Liza hercegnő magányán, hanem azon, hogy fölfedezte, hámlik a válla.

– Vigyáznál Brenda szemüvegére? – kérdeztem.

– Egye fene. – Áttetsző bőrpikkelyeket fúj a levegőbe.

Kezébe adtam a szemüveget.

– Na ne már – mondta –, tartani nem fogom. Tedd le. A cselédje azért nem vagyok.

– Tele van veled a tököm, tudsz róla, Doris? – Ahogy ott ült, kicsit olyan volt, mint Laura Simpson Stolorowitch, aki egyébként valahol a medence túlsó végénél járkált, és kerülte Brendát meg engem a Brendától tegnap este elszenvedett vereség miatt (akartam hinni); vagy esetleg (ezt nem akartam hinni) jelenlétem furcsasága miatt. Ha így, ha úgy, a Simpre és Dorisra nehezedő vádjaim súlyát mind Dorisnak kellett viselnie.

– Nagyon köszönöm – felelte. – Azok után, hogy meghívtalak egy napra.

– Az tegnap volt.

– És tavaly?

– Igaz, anyád tavaly is megmondta neked, hívd meg Esther fiát, nehogy panaszkodjanak a szülei, ha hazaír, hogy nem viseljük gondját. Minden nyáron megkapom a napomat.

– Miért nem mentél a szüleiddel? Nem mi tehetünk róla. Nem a mi dolgunk, hogy törődjünk veled. – És ahogy kimondta, tudtam, hogy ezt otthon hallotta, vagy Northamptonban olvasta a hétfői postával jövő levélben, amikor visszaért Stowe-ból vagy Dartmouth-ból, vagy esetleg arról a Lowell House-beli hétvégéről, ahol együtt zuhanyozott a barátjával.

– Mondd meg apádnak, hogy ne aggódjon. Aaron bácsi, a gavallér. Megleszek magam is – azzal visszafutottam a medencéhez, pontosabban beugrottam, és Brenda mellett jöttem fel delfinként, lábammal súrolva a lábát.

– Hogy van Doris? – kérdezte.

– Hámlik – feleltem. – Meg fogja csináltatni a bőrét.

– *Hagyd abba* – mondta Brenda, lebukott a mélybe, és lentről belekapaszkodott a lábamba. Visszahúztam a lábam, aztán leengedtem, s odalenn a fenéken, a versenysávok közt ringatózó fekete vonalak fölött egy arasznyira csókot bugyborékolunk egymás szájára. Brenda mosolygott, méghozzá énrám, ott a Green Lane Country Club medencéje alján. Fönn a messzeségben lábak imbolyogtak a vízben, és zölden átlibbent egy pár uszony: felőlem Doris unokatestvérem bőre annyit hámlik, amennyit akar, Gladys néném akár húsz turnusban is vacsoráztathat egy este, apám és anyám, a két pénztelen szökevény addig süttetheti az asztmáját odalent az arizonai kemencében, ameddig akarja – engem nem érdekel semmi, csak Brenda. Akkor húztam magamhoz, amikor épp tempózni kezdett fölfelé; kezem beleakadt a fürdőruhája elejébe, és az anyag elvált a bőrétől. Két melle úgy úszott felém, mint egy-egy rózsaszín orrú hal,



és Brenda hagyta, hogy megfogjam őket. Aztán egy pillanat múlva már mindkettőnket megcsókolt a nap, kinn voltunk a vízből, s örömben mosolyogni is elfelejtettünk. Brenda az arcomba rázta hajáról a vizet, s úgy éreztem, a vízcsöppekkel ígéretet tesz nekem a nyárra, és reméltem, azon túlra is.

– Kéred a napszemüvegedet?

– Elég közel vagy, hogy lássalak – mondta. Egy nagy kék ernyő alatt feküdtünk, két egymás melletti napozóágyon, amelyeknek műanyag huzata égette a fürdőruhánkat meg a testünket; elfordítottam a fejem, hogy lássam Brendát, és vállam bőrén megéreztem azt a kellemes kis égésillatot. Visszafordultam a nap felé, Brenda is, s miközben beszélgettünk és fokozódott a meleg meg a fény, csukott szemhéjam alatt széttöredeztek a színek.

– Nagyon gyors ez az egész – mondta Brenda.

– Semmi se történt – feleltem halkán.

– Semmi. Talán. Valahogy úgy érzem, mégis.

– Tizennyolc óra alatt?

– Igen. Úgy érzem... üldözöl – mondta egy pillanat múlva.

– Te hívtál meg engem, Brenda.

– Miért van az, hogy kicsit mindig undoknak hallok?

– Undok voltam? Nem szándékos. Komolyan.

– Pedig az vagy! Te hívtál meg engem, Brenda. És? – mondta. – Különben nem erre gondolok.

– Ne haragudj.

– Hagyd abba a bocsánatkérést. Olyan automatikus ez nálad, hogy nem is gondolod komolyan.

– Most te undokoskodsz velem – feleltem.

– Nem. Csak leszögezem a tényeket. Ne vitatkozunk. Tetszel. – Elfordította a fejét, és úgy festett, mint ha egy másodpercre ő is megérezte volna saját testén a nyár szagát. – Tetszik, ahogy kinézel. – Ezzel a tényszerű hangvétellel megkímélt attól, hogy zavarba jöjjek.

– Miért? – kérdeztem.

– Hol tettél szert ilyen szép vállra? Sportolsz valamit?

– Nem – feleltem. Csak lett, amikor megnőttem.

– Tetszik a tested. Szép.

– Örülök – mondtam.

– Neked is tetszik az enyém?

– Nem – feleltem.

– Akkor nem kapod meg – mondta.

Kezem fejével a fülére simítottam a haját, aztán egy darabig hallgattunk.

– Brenda – mondtam –, még semmit se kérdeztél rólam.

– Hogy érzed magad? Akarod, hogy megkérdezzem, hogy érzed magad?

– Igen – fogadtam el a pótmegoldást, amit adott, bár valószínűleg nem ugyanazért, amiért felkínálta.

– Szóval hogy érzed magad?

– Szeretnék úszni.

– Jó – felelte.

A délután hátralévő részét a vízben töltöttük. Nyolc hosszú vonal volt fölfestve a medence hosszában, és a nap végére, azt hiszem, mindegyik sávban állomásoztunk egy ideig, olyan közel a sötét csíkokhoz, hogy ha kinyújtottuk a kezünket, elértük őket. Időnként visszamen-

tünk a napozóágyakhoz, és tétova, okos, ideges, szelíd ditirambusokat zengtünk arról, hogyan kezdünk érezni egymás iránt. Addig tulajdonképp nem léteztek ezek az érzések, amíg ki nem mondtuk őket, legalábbis nálam; a megfogalmazásukkal találtuk fel és vettük birtokba őket. Idegenségünkől és újdonságunkból a szerelemre hasonlító habot vertünk, és nem mertünk soká játszani vele, sokat beszélni róla, hátha összeesik és vége. Úgy-hogy ide-oda járkáltunk napozóágytól vízíg, beszélgetéstől csöndig, és ahhoz képest, hogy én mennyire nem tudtam szabadulni Brendával kapcsolatos ingerültségemtől, és őt milyen magas egó-falak (támpillérek meg minden) választották el önmaga ismeretétől, egész jól elboldogultunk.

Négy óra tájban a medence alján Brenda hirtelen el-lökte magát tőlem, és fellőtt a felszínre. Én utána.

– Mi a baj? – kérdeztem.

Először félreacsapta homlokából a haját, aztán lefelé mutatott a medence fenekére. – A bátyám – mondta, és kiköhögött egy kis vizet.

És egyszer csak a mélyből, mely idáig a mi otthonunk volt, előtűnt Ron Patimkin, mint a habokból felbukkanó kefehajú Próteusz, és ott tornyosult előttünk.

– Szia, Bren – mondta, és tenyerét laposan lenyomta a vízbe, amitől kisebb hurrikán fröccsent Brendára meg rám.

– Minek örülsz annyira? – kérdezte Brenda.

– Kettővel győztek a Yankeek.

– Akkor ma nálunk vacsorázik Mickey Mantle? – kérdezte. – Amikor a Yankeek győznek – magyarázta

nekem, olyan könnyedén taposva a vizet, mintha lába alatt márvánnyá vált volna a klór –, Mickey Mantle-nek is mindig megterítünk.

– Akarsz versenyezni? – kérdezte Ron.

– Nem, Ronald. Versenyezz egyedül.

Rólam idáig egy szót sem ejtett senki. Tartózkodón tapostam a vizet, bemutatatlan harmadik fél, aki visszahúzódik és nem szól, csak várja a kellemességeket. Egyébként elfáradtam a délutáni sportban, és nagyon örültem volna, ha a két testvér már nem sokáig fecseg és évődik. Szerencsére Brenda bemutatott. – Ronald, bemutatom Neil Klugmant. A bátyám, Ronald Patimkin.

Mit tesz isten, Ron az ötméteres vízben kezét nyújtott. Vizszintet a kézfogását, nem olyan monumentálisan, mint láthatóan várta; az állam vagy három centire belesüppedt a vízbe, és hirtelen kimerültség tört rám.

– Akarsz versenyezni? – kérdezte tőlem Ron kedélyesen.

– Menj, Neil, versenyezz vele. Én addig hazatelefonálok, hogy nálunk vacsorázol.

– Én? Akkor föl kell hívnom a nénikémet. Nem szóltál. A ruhám...

– Mi *au naturel* vacsorázunk.

– Micsoda? – kérdezte Ronald.

– Te csak ússzál, kicsikém – mondta neki Brenda, s kicsit fájt, amikor pusztit adott neki.

Kimentettem magam a versenyből azzal, hogy nekem is telefonálnom kell, s amikor visszazéstem a medence kék csempés pereméről, láttam, Ron milyen szép, hatalmas tempókkal úszik. Az volt az ember érzése,

hogy ha leúszik fél tucat hosszot, joga lesz kiinni a medencét; elképzelttem, hogy – akár Max bácsinak – neki is kolosszális a szomja és gigantikus a hólyagja.

Gladys néni érezhetően nem könnyebbült meg, amikor közöltem vele, hogy ma csak három etetésre kell készülnie. Csak annyit mondott a telefonban: – Oda ne rohanjak!

Nem a konyhában ettünk; az ebédlőasztalt ültük körül hatan – Brenda, én, Ron, Patimkin úr, Patimkinné és Brenda kishúga, Julie –, miközben Carlota, a navahó indián arcú néger szobalány, akinek kifúrt fülében nem volt fülbevaló, felszolgált az ételt. Brenda mellé ültettek, akinek *au naturel* öltözéke a következőkből állt: bermudanadrág, a feszes változat, fehér teniszing, teniszcipő és fehér zokni. Velem szemben a kerek arcú, élénk, tízéves Julie ült, aki vacsora előtt, míg az utcabeli kislányok a fiúkkal labdapattogtató–kavicsszedő játékot játszottak, apjával golflabdát gurított a hátsó gyepen. Patimkin úr apámra hasonlított, csak ő nem zihált minden szótag előtt és után. Magas volt, erős, helytelen beszédű és félelmetes evő. Amikor nekiesett a salátának, amelyet előzőleg nyakon öntött üveges francia öntettel, alkarja vastag bőre alatt kidagadtak az erek. Ő háromszor vett a salátából, Ron négyszer, Brenda és Juli kétszer, és csak Patimkinné meg én vettünk egyszer. Patimkinné nem tetszett nekem, pedig kétségtelenül ő volt a legjobb megjelenésű az egész asztaltársaságban. Katasztrofálisan udvariasan bánt velem, s ibolyakék szeme, fekete haja és erőteljes, nagy termete azt az érzést keltette bennem, hogy valami foglyul ejtett szépség,

egy szilaj hercegnő, akit megszelídítettek, hogy a királylány – Brenda – szolgálója legyen.

A széles panorámaablakon át kiláttam a hátsó gyepre meg a két tölgyfára. Tölgyfát mondok, pedig némi fantáziával sportszerfáknak is nevezhetném őket. Az ágaik alatt, akár a hullott gyümölcs, két vas golfütő hevert, egy golflabda, egy doboz teniszlabda, egy baseball-ütő, egy baseballkesztyű meg egy lovaglópálca. Hátrébb, a Patimkin-telket övező bokroknál, a kis kosárlabdapálya előtt négyzet alakú piros pléd volt kiterítve, közepén egy rávarrt fehér O, a zöld fűvön olyan volt, mintha égne. Odakint szellő fújhatott, mert lengett a kosárlabdaháló; mi idebent a Westinghouse nyújtotta stabil hűvösben ettünk. Kellemes volt, leszámítva, hogy ezek között az óriások között egy ideje úgy éreztem, mintha tíz centit levágtak volna a vállamból, hetet a magasságomból, ráadásul kiszedték volna a bordáimat, amitől beesett a mellem.

Asztali társalgás nem sok történt; az evés heves volt, módszeres és komoly, úgyhogy az ételek ide-oda adogatásába belevesző mondatok, a két falat közt elbugyborékkolt szavak meg a lapátolás, nyeldeklés és öblögetés során szétcincált és elfelejtett szintaxis helyett érdekesebb egy szuszra rögzíteni azt, ami elhangzott.

Ronhoz: Harriet mikor hív?

Ron: Ötkor.

Julie: Öt már elmúlt.

Ron: Náluk még nem.

Julie: Milwaukeeban miért van kevesebb? És ha egész nap ide-oda repülnél? Sose lennél öregebb.